

Zdzisław Suwałowski
ur. 1932; Lublin

Tytuł fragmentu relacji	Pomnik pomordowanych na kirkucie
Zakres terytorialny i czasowy	Lublin, II wojna światowa, PRL
Słowa kluczowe	Lublin, II wojna światowa, PRL, Kalinowszczyzna, kirkut na Kalinowszczyźnie, egzekucja, ukrywanie skazanych, pomnik pomordowanych na kirkucie

Pomnik pomordowanych na kirkucie

Jak stawiali pomnik pomordowanych na kirkucie, to ja z kolegami wtedy piłem piwo po drugiej stronie ulicy i widziałem gdzie chcą go stawiać. Podchodzę i mówię, żeby nie robili lipy, bo to nie tu było to wydarzenie, tylko w innym miejscu. Przyszedł kierownik i mówi, że on wie o tym, że to nie tu, ale jak zrobimy ten pomnik w tym miejscu gdzie to było naprawdę, to nikt tam nie pójdzie tego oglądać. A w rzeczywistości ten mord miał miejsce między ogrodzeniem Salezjan a kirkutem, tam wykopany był duży dół i przywozili tam ludzi z łapanek i rozstrzeliwali. W jednej z tych partii rozstrzeliwanych dwoje się uratowało, byli ranni, ale ich tam nie przysypywali, tylko jechali po następnych. Te ranne osoby wyczołgały się z tego dołu, to była kobieta i mężczyzna. Jedna z nich trafiła do Celińskiego, on był piekarzem. Celiński miał kontakt z klawiszem na Zamku, nazywał się Wałdowski, on dał znać Niemcom i oni przyjechali i rozstrzelali tego człowieka. Druga z tych rannych osób trafiła do porządnych ludzi i ją przechowali i przeżyła. Później ten Celiński został za to zabity, przyszli do niego ludzie, jeden odczytał mu za co zginie, wyjął pistolet i zastrzelił go. Ten klawisz Wałdowski pilnował znów więźniów na łąkach Krauzego, i jedzie dorożka na której są skrzynki po jabłkach, i ten dorożkach woła Wałdowskiego, mówi: „Panie, chciałem się coś zapytać”. Ten Wałdowski do niego podchodzi, nagle pada strzał, Wałdowski nie żyje. Jeden i drugi zginęli w ciągu dwóch tygodni.

Byłem przy ekshumacji tego grobu, te ciała wydobywali rękami niemieccy niewolnicy. Te zwłoki już się rozkładały, głowy odpadały, itd. Starali się identyfikować po ubraniach, po rzeczach osobistych.

Data i miejsce nagrania	2009-10-21, Lublin
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski, Piotr Lasota
Transkrypcja	Piotr Lasota
Redakcja	Tomasz Czajkowski, Piotr Lasota
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"